

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดอ่างทอง” ซึ่งได้รวบรวมแนวคิด ผลงานทางวิชาการ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
2. แนวคิดการจัดการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
3. นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. โครงการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดอ่างทอง
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

การประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ (World Assembly on Aging) เมื่อปี พ.ศ. 2525 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย กำหนดให้ผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ถือว่าเป็นผู้สูงอายุ และใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลกและสำหรับประเทศไทย พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร ได้ใช้คำว่าผู้สูงอายุเป็นครั้งแรก ในการประชุมระหว่างแพทย์อาวุโสและผู้สูงอายุจากประเทศต่างๆ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2512 จนเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งทางราชการไทยก็ได้กำหนดคำว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป เพื่อให้สอดคล้องกับการประชุมสมัชชาโลก และเป็นเกณฑ์ปลดเกษียณอายุราชการของข้าราชการไทย (ประสพ รัตนกร, 2524, น. 2)

ผู้สูงอายุ (Elderly) หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยทารก วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา (สุรกุล เจนอบรม, 2541, น. 5)

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งประกอบด้วยวัยทารก วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชราหรือผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุโดยทั่วไป หมายถึง บุคคลที่มี

ชีวิตในช่วงสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และหน้าที่การงานทางสังคม ซึ่งแต่ละบุคคล จะเกิดความเสื่อมแตกต่างกัน (สุรกุล เจนอบรม, 2534, น. 4)

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ โดยนับอายุตามปฏิทิน สภาพความเสื่อมทางร่างกายและจิตใจจะมีมากในขณะนี้ ขาดความว่องไว ความจำเสื่อม สภาพร่างกายเสื่อมถอย (กุลยา ตันติผลลาชีวะ, 2531, น. 24)

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของชาติ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ลูกหลานและเยาวชนรุ่นหลัง อีกทั้งยังเป็นผู้นำและเป็นผู้ทำประโยชน์แก่สังคม หากมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและสุขภาพจิตที่ดีจะเป็นมิ่งขวัญของคนในครอบครัว และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี (คณะกรรมการการวิสามัญสวัสดิการผู้สูงอายุ, 2543, น. 1 อ้างถึงใน ยาจินต์ สิ้นสุภา, 2544, น. 15)

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย สติปัญญา ความรู้สึกต่างๆ สภาพจิตใจย่อมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทหน้าที่ที่ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยทั่วไปแล้วการที่จะบอกว่าผู้ใดเป็นผู้สูงอายุโดยดูจากอายุนั้นค่อนข้างลำบากเนื่องจากบางคนอายุเลย 60 ปี แล้วยังมีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ (อาภากร ชัยสุริยา, 2543, น. 10)

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ซึ่งเป็นคำนิยามที่ใช้ในทางราชการและตามกฎหมาย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547)

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอยู่ในช่วงสุดท้ายของวงจรชีวิตที่มีสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมทั้งการสูญเสียบทบาทหน้าที่ทางสังคมและเศรษฐกิจมากที่สุด

1.2 ความต้องการของผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาความต้องการของผู้สูงอายุพบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุไม่ได้แตกต่างจากความต้องการทางพื้นฐานของบุคคลทั่วไปมากนัก แต่จะเกิดความต้องการมากขึ้นเพียงไรขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของผู้สูงอายุแต่ละคน ซึ่งสามารถแบ่งความต้องการของผู้สูงอายุ

ออกได้ 3 ประเภท คือ ความต้องการทางกายและจิตใจ (Physical and Psychological Needs) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) และความต้องการทางเศรษฐกิจ (Economic Needs)

1.2.1 ความต้องการทางกายและจิตใจ (Physical and Psychological Needs)

เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ด้านปัจจัย ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่ อาศัย และการรักษาพยาบาล อันเป็นความต้องการทางด้านร่างกายที่มนุษย์ทุกเพศทุกวัยมีความต้องการเหมือนกัน ส่วนความต้องการทางจิตใจนั้น เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security Needs) ความต้องการการได้รับความยอมรับนับถือ (Recognition) โดยเฉพาะจากครอบครัวและกลุ่มสังคม เป็นต้น

1.2.2 ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการยกย่อง ความเคารพนับถือ ต้องการให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญและความสามารถของตนเอง สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง หากความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เกิดความสดชื่น ส่งผลต่อความยืนยาวของชีวิตในที่สุด

1.2.3 ความต้องการทางเศรษฐกิจ (Economic Needs)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในภาวะการณ์ปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ เช่นกันหากผู้สูงอายุมีฐานะทางเศรษฐกิจดีอาจได้รับผลกระทบน้อยกว่า เพราะมีรายได้และเงินออมที่สามารถนำมาใช้จ่ายได้ แต่ผู้สูงอายุบางกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ต้องพึ่งพิงบุตรหลานอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจกับผู้สูงอายุได้ จึงมีผู้สูงอายุบางกลุ่มต้องการประกอบอาชีพเพื่อต้องการช่วยตนเองให้พ้นจากสภาพบีบคั้นทางสังคมโดยมิได้คิดเป็นเพียงผู้คอยรับความช่วยเหลือจากครอบครัวและผู้อื่นเพียงอย่างเดียว

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใน 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการทางกายและจิตใจ ความต้องการทางสังคม และความต้องการทางเศรษฐกิจ

1.3 การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามความเหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุนั้น Coward (1979, p. 151 อ้างถึงใน บพิตร พันธุ์ปัทมา, 2546, น. 20-21) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. บริการที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการเข้ามาอยู่ในสังคม (Adjustive and Integrative Services) เป็นการจัดบริการที่มีจุดมุ่งหมายไปที่ผู้เพิ่งเข้าสู่วัยสูงอายุที่จะต้องเข้ามาอยู่ในสังคมใหม่ และปรับตัวต่อบทบาทและสถานการณ์ใหม่ กิจกรรมต่างๆ ของบริการด้านนี้ เช่น การเป็นอาสาสมัคร หรือการทำงาน การให้คำปรึกษาแนะนำหลังการเกษียณอายุ การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับรายได้ และความทุกข์กังวลใจต่างๆ และการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น

2. บริการที่ให้การสนับสนุน (Supportive Services) บริการประเภทนี้ มีจุดมุ่งหมายโดยมุ่งไปยังผู้สูงอายุที่มีอายุมากแล้ว กิจกรรมของบริการทางด้านนี้จะเป็นการช่วยให้เขาคงไว้ซึ่งการดำเนินชีวิตตามปกติ เช่น การเยี่ยมเยียนที่บ้าน การให้บริการดูแลรักษาสุขภาพ การให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องต่างๆ การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นต้น

3. บริการด้านที่พักอาศัย (Congregate and Shelter Care Services) การจัดที่พักอาศัยและการให้การดูแลอย่างเหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในชุมชนได้อย่างมีความสุข

4. บริการทางสังคมด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัย (Protective Services) ผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญกับการถูกลดความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ อาจจะมีความต้องการทางด้าน การป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิและสวัสดิการของพวกเขา กิจกรรมบริการประเภทนี้ ได้แก่ บริการด้านกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดการด้านการเงิน เป็นต้น

5. บริการทางด้านการอำนวยความสะดวกในการดูแลรักษาเฉพาะอย่าง (Specialized Terminal-Care facilities and Services) บริการประเภทนี้จะมีจุดมุ่งหมายให้ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยพบกับความสะดวกในด้านการบริการรักษาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมต่างๆ

สรุปได้ว่า การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงการปรับตัว การให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อให้คงไว้ซึ่งการดำเนินชีวิตตามปกติ การจัดที่พักอาศัยอย่างเหมาะสม การดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิต และการอำนวยความสะดวกในการดูแลรักษาเฉพาะอย่าง

1.4 อิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่อผู้สูงอายุ

จารุวรรณ จินดานิล (2547, น. 15) กล่าวว่า การออกแบบการสร้างสิ่งแวดลอมที่ดีภายในบ้านและการจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก สิ่งเหล่านี้ช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตอิสระ

สามารถช่วยเหลือตนเอง และลดการพึ่งพาผู้อื่นได้ บทความเน้นรายการการจัดสิ่งแวดล้อม 10 ประการว่า มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้พิการและผู้สูงอายุ ดังนี้

1. การเข้านอนและลุกจากเตียง
2. การเคลื่อนย้ายและการเข้าห้องน้ำ
3. การอาบน้ำ
4. การเตรียมอาหาร
5. การเคลื่อนย้ายภายในบ้าน
6. การเดินทางออกจากบ้าน
7. การอยู่ในที่สาธารณะ
8. การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในที่ทำงานและในที่สาธารณะ
9. การพักผ่อนหย่อนใจ
10. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น

ซึ่งให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพว่า มีอิทธิพลต่อผู้สูงอายุ และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

2. แนวคิดการจัดการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ที่อยู่อาศัยนับว่ามีความสำคัญต่อผู้สูงอายุมากไม่ว่าที่อยู่อาศัยนั้นจะเป็นบ้านพักส่วนตัว สถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ หรือชุมชนผู้สูงอายุก็ตามต่างเป็นสถานที่ที่มีความหมายต่อความมั่นคงทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะมีบ้านเป็นของตนเอง โดยอยู่อาศัยและครอบครองมาเป็นเวลานานหลายปี การศึกษาในอเมริกา (U.S. Senate Special Committee on Aging, 1979, p.92) พบว่า บ้านของผู้สูงอายุส่วนใหญ่สร้างขึ้นก่อนปี 1950 (ประมาณ 40 ปี ขึ้นไป) ถึงร้อยละ 42 และสร้างก่อนปี 1920 (ประมาณ 70 ปี ขึ้นไป) มีร้อยละ 15 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุอเมริกันนิยมอยู่ในบ้านพักของตนเองที่สร้างมาเป็นเวลานาน เช่นเดียวกับผู้สูงอายุไทยที่อยู่อาศัยในบ้านของตนเองมาเป็นเวลานานตั้งแต่เกิดหรือตั้งแต่ตั้งครอบครัวหรือออกเรือน ผู้สูงอายุไทยมีความผูกพันกับมากโดยการศึกษาหลายเรื่องระบุว่า ผู้สูงอายุปรารถนาที่จะอยู่อาศัยในบ้านของตนเองจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต แต่สิ่งที่ตรงกันข้ามกับความปรารถนาของผู้สูงอายุคือการทำนุบำรุงที่อยู่อาศัยของตนเอง ผู้สูงอายุส่วนมากไม่มีเวลาที่จะคิดทบทวนถึงที่อยู่อาศัยของตนเองว่ามีสภาพทรุดโทรมหรือไม่เหมาะสมเพียงใด เนื่องจากสนใจ

ต่อการทำมาหากินหรือประกอบอาชีพมากกว่า และเมื่อสุขภาพเสื่อมโทรมเข้าสู่ในวัยชราที่ขาดความสามารถทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ในการปรับปรุง ดังนั้นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องพิจารณา คือ การจัดการด้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

การจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย เป็นลักษณะการจัดการที่ประกอบด้วย หลักการและรูปแบบ เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดการภายในที่อยู่อาศัย ซึ่งในที่นี้หมายถึง การจัดเตรียมรูปแบบที่พักอาศัย สำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมดังนี้

2.1 หลักการจัดการด้านที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยนอกจากจะถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ที่ถือว่ามีผลสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้ว ยังถือเป็นการวัดความเจริญและความเสื่อมของวัฒนธรรมและสภาวะความเป็นอยู่ของบุคคลในประเทศนั้นๆ ด้วย สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความเจริญมั่นคงได้ให้ความสำคัญกับการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนของตนภายใต้แนวคิดของการจัดสวัสดิการเพื่อประชาชน และถือเป็นหน้าที่ที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ประชาชน ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นมีมาตรการเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนเช่นกัน แต่จะแตกต่างกันตามความสนใจตามความสามารถ และสังคมวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ แต่ในความแตกต่างดังกล่าวการจัดการด้านที่อยู่อาศัยมีหลักการที่ควรคำนึงถึง 2 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงความต้องการของปัจเจกบุคคล (Individual Needs) และการคำนึงถึงความต้องการของสังคม (Social Needs) (กองสังคมสงเคราะห์, 2537, น. 42-45)

2.1.1 การคำนึงถึงความต้องการของปัจเจกบุคคล (Individual Needs)

ความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลที่เป็นสิ่งที่ควรได้รับการตอบสนองเป็นเบื้องต้น แต่การจัดการด้านที่อยู่อาศัยควรคำนึงถึงความต้องการในปัจจุบันที่ 5 ของบุคคลด้วย คือ ความต้องการอิสระ ปราศจากการคุกคามจากบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้การจัดการด้านที่อยู่อาศัย ควรพิจารณาประเด็นดังนี้

2.1.1.1 ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและสุขภาพอนามัย (Health and Physical Security) สุขภาพอนามัยและความมั่นคงทางร่างกายของแต่ละบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมรอบๆ ร่างกายของเรา ปัญหาและสาเหตุต่างๆ ที่กระทบต่อสุขภาพอนามัยนั้นมีข้อแตกต่างมากมาย อาทิเช่น จากมลภาวะ สภาพภูมิศาสตร์ อุบัติเหตุทั้งจากภายนอกและภายในที่พักอาศัย อาชญากรรมจากบุคคลรอบข้าง ดังนั้นการจัดบริการด้านที่อยู่อาศัยเพื่อ

ตอบสนองความต้องการด้านนี้ ต้องประกอบด้วย การมีห้องพักที่เพียงพอแยกเป็นสัดส่วน มีระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี การจัดระบบการรักษาความสะอาด มีระบบการป้องกัน จากภายนอก เช่น เสียง แสงที่ดี เป็นต้น ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการออกแบบรูปแบบของที่อยู่ อาศัยให้สามารถพัฒนาสุขภาพอนามัยพื้นฐานของผู้อยู่อาศัยได้

2.1.1.2 ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ความต้องการความเป็นส่วนตัวของบุคคล จะแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม ซึ่งได้แก่ ลักษณะความเป็นส่วนตัวที่ไม่ต้องการให้ใครเข้ามายุ่ง เกี่ยว (Interception) โดยเฉพาะเวลาการพักผ่อนการนอนหลับ การปรับปรุงพัฒนาตนเองและการ เข้าไปเกี่ยวข้องกับครอบครัว ดังนั้นการจัดการด้านที่อยู่อาศัยจึงต้องยึดหลักให้ผู้เช่าอยู่อาศัย เข้าใจและการคำนึงถึงการเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน

2.1.1.3 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interception) มนุษย์ทุกคนย่อมมี ความต้องการที่จะสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น การอยู่อาศัยจึงควรมีพื้นที่ที่จะให้แต่ละบุคคลและ ครอบครัวได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นความร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมภายในที่อยู่ อาศัย ความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน

2.1.1.4 ความมั่นคงของบุคคลและการพัฒนา (Personal Integrity and Development) ความรู้สึกในการได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์ พัฒนาศักยภาพ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ทางสังคม การจัดการด้านที่อยู่อาศัยควร พิจารณาทั้งหลักการดังกล่าวด้วย

2.1.2. การคำนึงถึงความต้องการของสังคม (Social Needs)

เป็นความต้องการที่มาจากแนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่บุคคล โดยเน้น การมีส่วนร่วมขององค์การทางสังคมและผู้อยู่อาศัยให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งหลักการ สำคัญ ได้แก่

2.1.2.1 ความสามัคคีของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Community Cohesion and Political Participation) การจัดการด้านที่อยู่อาศัยเพื่อให้คนในชุมชนได้พบปะกัน โดยสะดวกจะช่วยเสริมสร้างการตระหนักรู้ต่อสังคมส่วนรวมและเกิดความรับผิดชอบร่วมกันของคน ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การมีบทบาททางการเมือง การเป็นตัวแทนของชุมชนในการเรียกร้องสิทธิ และต่อรองกับองค์การทั้งภายในและภายนอกที่อยู่อาศัย

2.1.2.2 การผสมผสานด้านที่อยู่อาศัยและความเท่าเทียมกันในความเป็น มนุษย์ (Housing Integration and Human Equality) ที่อยู่อาศัยจะต้องเป็นที่รวมถึงทุกสิ่ง

ทุกอย่างที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา หรือ ความแตกต่างตามฐานะการศึกษาของกลุ่มคน

2.1.2.3 การอำนวยความสะดวกในชุมชน (Community Facilities) การบริการทางสังคม เช่น การบริการด้านดูแลสุขภาพแม่และเด็ก การจัดการด้านที่อยู่อาศัย การบริการด้านสิทธิ และการบำบัดฟื้นฟูทุกอย่างต้องเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องถูกกำหนดให้มีสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น โรงภาพยนตร์ ห้องประชุม โรงละคร ห้องสมุด ห้องแสดงภาพยนตร์ พิพิธภัณฑ์ ห้องแสดงสถิตินิทรรศการ สนามกีฬา ศูนย์พักผ่อนออกกำลังกาย

2.2 รูปแบบที่อยู่อาศัยที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี

การที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ครอบครองเป็นเจ้าของบ้านมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้บ้านของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเก่าแก่ ทรวดโถม ขาดการระบายอากาศ หรือมีหน้าต่างที่ไม่เหมาะสม ขาดความปลอดภัย ทั้งการอยู่อาศัยภายในบ้านและจากการที่บุคคลอื่นจะเข้าถึงตัวได้ง่าย ดังนั้นบริการเพื่อดูแลซ่อมแซมและจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะจึงเป็นสิ่งจำเป็น โฮแมนและไคยัค (Hooyman and Kiyak, 1996, pp. 325-327) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ที่อยู่อาศัยที่ดีจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีด้วย โดยระบุถึงรูปแบบที่พักอาศัยที่มีสภาวะแวดล้อมที่ดีสำหรับผู้สูงอายุปกติ และผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย ดังนี้

2.2.1 การใช้ประโยชน์ได้ง่าย (Accessibility) เนื่องจากความสามารถทางร่างกายของผู้สูงอายุลดลงทำให้ความสามารถในการเคลื่อนไหวเป็นไปอย่างลำบาก เราอาจมีความคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ต่างๆ ของคนพิการ เช่น ทางลาดสำหรับรถเข็น หรือห้องน้ำที่กว้างมีราวจับ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ แต่ก็พบว่าผู้สูงอายุจำนวนมากที่มีความพิการทุพพลภาพเมื่ออายุมากขึ้น แต่ผู้สูงอายุเหล่านี้จะไม่ได้รับการพิจารณาจากรัฐในการจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกดังเช่นกับคนพิการ เช่น ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ในระยะทางไกลๆ เนื่องจากปัญหาข้ออักเสบไม่มีรถเข็น แต่ใช้การเดินเพื่อประกอบกิจกรรมอื่นๆ หรือแม้กระทั่งความละเลยไม่ใส่ใจในปัญหาพิเศษของผู้สูงอายุทำให้ผู้ออกแบบอาคารลืมออกแบบอาคารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุหรือการออกแบบตู้ที่สูงหรือต่ำเกินกว่าที่ผู้สูงอายุจะหยิบของได้สะดวกเหล่านี้ เป็นต้น

2.2.2 ความปลอดภัยทางกายภาพ (Physical Safety) จากการเปลี่ยนแปลงด้านความสามารถในการเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุ เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำการพิจารณาเพื่อ

การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ราวจับในห้องน้ำ ประตูห้องนอนที่เปิดออกได้ทั้ง 2 ด้าน แสงสว่างที่เพียงพอบริเวณบันไดและทางเข้า การจัดที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุที่พิการและทุพพลภาพโดยจัดให้มีอย่างเพียงพอ เพื่อคุณภาพที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งนักออกแบบควรตระหนักในสภาวะแวดล้อมด้านกายภาพที่เหมาะสม

2.2.3 ความเป็นส่วนตัว (Privacy) บางครั้งแนวความคิดเรื่อง ความเป็นส่วนตัวของผู้สูงอายุจะถูกละเลยจากครอบครัวและนักวิชาชีพที่ให้บริการ เช่น การทำกิจกรรมในสถานพยาบาล การนอน การอาบน้ำ แต่งตัว ซึ่งต้องการความเป็นส่วนตัวมิชด ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นส่วนตัวเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกวัย ผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกับบุคคลในวัยอื่นๆ ดังนั้น แนวคิดเรื่องความเป็นส่วนตัวของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยจึงควรถูกนำไปใช้เป็นหลักการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น

2.2.4 ขอบเขตส่วนบุคคล (Territoriality) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ด้านหนึ่ง โดยปัจเจกบุคคลที่อยู่ในกลุ่ม สังคม จะมีความต้องการขอบเขตส่วนบุคคล เนื่องจากการสูญเสียการควบคุมสุขภาพร่างกาย ความเสื่อมสมรรถภาพและการเปลี่ยนแปลงสถานภาพต่างๆ ในชีวิตจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความต้องการขอบเขตส่วนบุคคล ดังนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะตัวอุปกรณ์แต่งห้องตามต้องการจะเป็นการตอบสนองความต้องการขอบเขตส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ

2.2.5 ใช้สอยได้ง่าย (Legibility) คือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวได้ง่าย โดยการออกแบบภายในบ้านที่ไม่ซับซ้อนหรือการออกแบบโดยการนำหลักของสีเป็นสิ่งสำคัญมาก รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในที่พักอาศัยให้เหมาะสม

2.2.6 การกระตุ้น (Stimulation) เป็นการจัดที่อยู่อาศัยเพื่อกระตุ้นให้เกิดความประทับใจ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ การกระตุ้นเป็นหลักทางจิตวิทยาเพื่อให้เกิดกระบวนการทางกายภาพขึ้น สภาพแวดล้อมช่วยในการกระตุ้นการนึกคิด กายภาพ และประสิทธิภาพในการรับรู้ด้วย จากการศึกษาของไคยัค (Kiyak, 1978) พบว่า การที่ผู้สูงอายุที่ได้รับการกระตุ้นในระดับสูงจะทำให้เกิดความพึงพอใจและเป็นขวัญกำลังใจที่ดี

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดที่อยู่อาศัยมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลากหลายประการและแต่ละปัจจัยต่างมีผลต่อผู้สูงอายุทั้งสิ้น ดังนั้นการมีเพียงบ้านหรือที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวโดยขาดการพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ซึ่งได้แก่สภาวะแวดล้อมย่อมไม่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุและมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างแน่นอน

2.3 การออกแบบบ้านเพื่อคนสูงอายุ

การออกแบบบ้านควรจะออกแบบให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของผู้สูงอายุ โดยปกติแล้วหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของบุคคลคือ ผู้สูงอายุแต่ละท่านจะมีสภาพแวดล้อมเฉพาะตัว ยิ่งสูงอายุมากขึ้นยิ่งมีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมดีขึ้น เช่น แสงสว่างที่น้อยเกินไป ชาติสีสน ก็จะทำให้เกิดการล้มศีรษะได้ หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม ยิ่งสูงอายุมากขึ้น จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มากขึ้น ทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีสีสันมากขึ้น ฉะนั้นการออกแบบควรจะเน้นที่ผู้สูงอายุสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกได้ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2546)

2.3.1 เทคนิคการออกแบบบ้านสำหรับผู้สูงอายุ

2.3.1.1 สามารถเข้าถึงได้ง่าย ควรจะสร้างบ้านชั้นเดียว และประตูควรจะกว้าง ถ้าจะให้ดีประมาณ 1.50 เมตร สามารถเข็นรถวิลแชร์เข้าไปได้ อาจแบ่งเป็น 2 บาน บานละ 90 ซม. และบานละ 60 ซม.

2.3.1.2 ควรจะมีความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น พื้นควรจะไม่ลื่น และมีราวจับประตูควรจะเปิดออก ปกติทั่วไปห้องน้ำจะเปิดประตูเข้า พอผู้สูงอายุเป็นอะไรไปก็ตามจะเปิดไม่ได้เพราะว่า ล็อคอยู่ข้างในควรจะเปลี่ยนมาเป็นเปิดออก ผู้สูงอายุมักจะมีอุบัติเหตุคือบริเวณห้องน้ำและบริเวณบันได 2 จุดนี้ควรจะเพิ่มแสงสว่างให้มากๆ แสงสว่างนี้มีทั้งแสงธรรมชาติและแสงไฟ

2.3.1.3 ผู้สูงอายุนิ่งอายุมากขึ้นก็ยิ่งมีความต้องการเป็นส่วนตัวมากขึ้น บางทีสมมติว่าคุณตาคุณยายยังมีชีวิตอยู่ด้วยกันจะให้แยกเตียงนอน จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในห้องเดียวกัน ต้องการแยกเตียงนอน แต่อยู่กันคนละมุม

2.3.1.4 ควรจะมีขอบเขตส่วนบุคคล ถ้าออกมานอกบ้านต้องมีขอบเขตระหว่างเพื่อนบ้าน การรुकล้ำอาณาเขตระหว่างบุคคลจะมีปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ ท่านจะรู้สึกว่ามีอะไรมาป่วนเบียน และรู้สึกไม่ค่อยสบายใจ

2.3.1.5 การออกแบบควรจะสร้างแรงกระตุ้นได้ บ้านจัดสรรที่เมืองนอก บางโครงการนำเอาชุมชนผู้สูงอายุอยู่ติดกับโรงเรียนอนุบาล และให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการสอนเด็กหรือฝึกวิชาชีพสามารถทำให้ผู้สูงอายุอยู่กับลูกหลานได้นานขึ้น

ในการวิจัยพบว่าบ้านที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุควรจะเป็นบ้านชั้นเดียว ในบ้านนั้นไม่มีสเต็ปเลย เป็นพื้นที่ไม่ลื่นประตูกว้างพอควร มีหน้าต่างที่บานลึก และมีห้องนอนที่กว้างพอสมควร ห้องน้ำควรติดกับห้องนอน โต๊ะอาหารควรจะเตี้ยกว่าปกติ ลดลงเหลือ 75 ซม. เก้าอี้จะ

ลดลงประมาณ 2-3 ซม. ห้องรับแขกถือเป็นจุดศูนย์กลางของการอยู่อาศัย เป็นห้องที่ผู้สูงอายุจะ ใช้มากและบ่อย พบปะเพื่อนฝูงลูกหลาน และอ่านหนังสือ ควรมีไว้ติดกับตัวห้องนอน นอกจากนั้น เป็นอุปกรณ์ประกอบ เช่น ก๊อกน้ำควรจะเป็นก๊อกที่เป็นแบบคันโยก เพราะแรงท้านจะน้อยลง สวิทช์ไฟควรตั้ง ปกติสูงประมาณ 90 ซม. ลดลงเหลือ 70 ซม. แต่สำหรับปลั๊กควรจะสูงขึ้นเพราะ ท้าก้มลงไปเสียบไม่ได้ หน้าต่างควรจะเป็นบานลึก

2.3.2 ข้อควรคำนึงในการที่จะปลูกบ้านหรือว่าปรับเปลี่ยนพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ

2.3.2.1 ต้องคำนึงถึงทางสังคมมากกว่าทางกายภาพ คือควรจะอยู่ในทำเลที่ตั้ง ที่คุ้นเคยใกล้บ้านเดิม ใกล้เพื่อน ใกล้ตลาด ใกล้สวนสาธารณะดีที่สุด แล้วค่อยมาดูเรื่องตัวบ้าน

2.3.2.2 ตัวบ้าน เป็นบ้านชั้นเดียวไม่ควรจะใหญ่หรือเล็กเกินไป ห้องน้ำควร จะแคบลงถ้าเป็นห้องน้ำใหญ่เวลาเดินหรือก้าวพลาดจะหิบบไม่ติด คว่าไม่ถึง ห้องน้ำที่ดีประมาณ 1.80 เมตร เป็นระยะที่มีมือสามารถ จะหิบบคว่าอะไรได้ ห้องน้ำคอนเซ็ปเดียวกับห้องนอน ถ้า คุณตาคุณยายอยู่ด้วยกันน่าจะเป็นขนาด 4 x 6 เมตร หน้าต่างให้ลึกหน่อยเป็นมุมที่สามารถ เห็นแสงธรรมชาติ เห็นวิวทิวทัศน์ภายนอกได้ นอกจากห้องนอนแล้วต้องคำนึงถึงห้องอื่น ๆ ที่ ผู้สูงอายุมักจะใช้เป็นประจำในชีวิตประจำวัน เช่น ผู้สูงอายุบางท่านสามารถอ่านหนังสือได้ พักผ่อนได้ทำกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ในบ้าน จึงแบ่งผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ยังช่วยตัวเอง ได้เรียกว่าแอกทีฟเจจิง สามารถช่วยเหลือตัวเองไปไหนมาไหนได้ ห้องหนังสือ ห้องทำอาหาร สวน ภายนอกบ้านก็จำเป็น อีกกลุ่มหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุต้องเจอสักวันเรียกว่า แพสซีฟเจจิง คือท่านไปไหนมา ไหนไม่ได้แล้ว เฉพาะห้องนอนท่านห้องเดียวก็พอ เพราะฉะนั้นถ้าใครมีผู้สูงอายุในบ้านต้อง แบ่งกลุ่มท่านก่อนว่าอยู่ในกลุ่มใด

2.3.3 แนวทางการปรับสภาวะแวดล้อมบ้าน (Home) พบว่า

2.3.3.1 สิ่งเร้า (Stimulation) ความรู้สึกหลายๆ ด้านที่ลดลงเมื่ออายุมากขึ้นอัน เนื่องมาจากภาวะทางสุขภาพทำให้ระดับของสิ่งเร้าต่างๆ ที่ต้องการสูงขึ้น เช่น เสียง การมองเห็น กลิ่น และการสัมผัส ดังนั้น การปรับปรุงแสงไฟ โดยเพิ่มจำนวนหลอดไฟและความสว่างมากขึ้นจะ สามารถเปลี่ยนห้องที่มีดีให้ดูสดใสและน่าสนใจ การทาสีห้องด้วยโทนสีที่สดใส

2.3.3.2 การเคลื่อนที่ (Mobility) ผู้สูงอายุหลายคนพบว่าการเคลื่อนที่ ยากลำบากในบ้านและในชุมชนของพวกเขา

2.3.3.3 ความปลอดภัย (Safety) บันได คร้ว ห้องน้ำและทางลงบันได มีราวจับ ที่แข็งแรงตลอดภายในบ้าน โดยเฉพาะทางเดิน การสะดุดหกล้ม เครื่องใช้สำหรับผู้สูงอายุใช้ควรมี

สัญลักษณ์ที่เห็นได้เด่นชัด และควรมีโทรศัพท์และสัญญาณฉุกเฉินที่คนภายในบ้านสามารถสังเกตเห็นได้เมื่อมีอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ

2.3.3.4 ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ความเป็นส่วนตัวยังคงมีความภูมิฐานและความเป็นส่วนตัวของตัวเองยังคงอยู่

2.3.3.5 ความสะดวกสบาย (Comfort) สิ่งแวดล้อมนั้นนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ของสังคม คุณภูมิของสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุให้อยู่ในระดับที่ดีอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การออกแบบบ้านเพื่อผู้สูงอายุ จะมุ่งเน้นที่ความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ รองลงมาคือความเป็นส่วนตัว สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีความสะดวกสบาย

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับประชาชนทั่วไปการจัดสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับการพักอาศัยของผู้สูงอายุ สามารถใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบหรือดัดแปลงอาคารได้ดังนี้ (หน่วยวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ, 2547)

2.4.1 ตัวบ้าน

- เป็นบ้านชั้นเดียว หรือมีห้องนอนอยู่ชั้นล่างของบ้าน ทางเข้าบ้านควรมีระดับเดียวกับพื้นภายนอก ไม่ควรมีพื้นต่างระดับ (Step) และไม่ควรมีธรณีประตู

- บันได ลูกตั้งบันไดควรสูง 12-15 ซม. ลูกนอนควรรวกว้าง 30-35 ซม. ลูกตั้งบันไดห้ามเปิดเป็นช่องโล่ง

- พื้นไม่ลื่นและสะดวกในการบำรุงรักษา

- มีการไหลเวียนและระบายอากาศดี มีแสงสว่างธรรมชาติและไฟฟ้าที่เพียงพอ มีระบบป้องกันเพลิงไหม้ที่ดี

- มีบริเวณบ้านที่สามารถทำสวน เลี้ยงสัตว์ หรือทำกิจกรรมเบาๆ ได้ พืชพันธุ์เป็นไม้ดอก ไม้หอม (หลีกเลี่ยงไม้ผล ไม้หนาม ไม้ที่ทึบยาง)

- รั้วบ้านโปร่งสามารถมองสู่ภายนอกได้ ระดับภายในบ้านไม่ควรสูงเกินจากระดับถนนด้านหน้า 30 ซม. ระยะห่างระหว่างภายในบ้านมาที่รั้วอยู่ในระยะที่สามารถเดินได้ง่าย และมีหลังคาคลุมแดดคลุมฝนตั้งแต่ประตูรั้ว

2.4.2 ห้องนอน

- หน้าต่างควรมองเห็นทิวทัศน์ภายนอก

- เตียงควรจะสามารถเคลื่อนย้ายได้ในบางโอกาสและไม่ควรอยู่ในมุมอับ เตียงนอนควรอยู่ใกล้ห้องน้ำ หัวเตียงควรมีโทรทัศน์และสัญญาณดูเงิน ผู้ที่อยู่เป็นคู่ควรมีพื้นที่สำหรับเตียงคู่
- มีแสงสว่างสำหรับการอ่านหนังสือ มีพื้นที่เก็บของเพียงพอ มีส่วนแต่งตัว มีตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้งและกระจก

2.4.3 ห้องน้ำ

- มีราวจับที่สามารถเดินได้ทั่วห้องน้ำ มีราวจับจากภายนอกห้อง เช่น บริเวณห้องนอน หรือห้องรับแขก
- เฉพาะตรงฝักบัวและที่อาบน้ำควรมีที่นั่งและสัญญาณดูเงิน ฝักบัวควรเป็นชนิดแรงดันต่ำ
- ประตูห้องน้ำควรเป็นแบบที่เปิดออก ห้องน้ำควรมีความกว้าง 1.50-2.00 เมตร ไม่กว้างและไม่แคบเกินไป พื้นผิวไม่ควรลื่น มีพื้นที่ว่างภายในห้องส้วมมีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร

2.4.4 ห้องครัว

- อ่างล้างมือควรเป็นแบบคู้ ด้านล่างของอ่างล้างมือควรมีพื้นที่สำหรับรถเข็น
- เตา ตู้เย็นหรือลิ้นชักในครัวไม่ควรอยู่ในมุม หิ้งและตู้ต่างๆ อยู่ในระดับที่ไม่สูงและไม่ต่ำเกินไป
- มีระบบระบายอากาศดี มีมูนั่งรับประทานอาหาร

2.4.5 ห้องรับแขก/พักผ่อน

- ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือมีเฟอร์นิเจอร์กีดขวาง การจัดเฟอร์นิเจอร์ที่ส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ พูดคุยกันได้
- มีพื้นที่ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น นันทนาการและบันเทิง ฯลฯ

2.4.6 ก๊อกน้ำ

- ถ้ามีระบบน้ำร้อน ควรปรับเป็นระบบน้ำอุ่นหัวเดียวผสมก๊อกน้ำและอุปกรณ์ควรเป็นชนิดก้านโยก

2.4.7 ระบบไฟฟ้า

- ติดตั้งระบบตัดไฟอัตโนมัติ
  - กรณีไฟฟ้าลัดวงจร มีระบบไฟฟ้าแสงสว่างดูเงินบริเวณห้องนอน
- ห้องรับแขก

2.4.8 ระบบสุขาภิบาล

- ทิวทั้งบ้านมีการระบายน้ำที่ดี ไม่มีท่อมขัง มีระบบถังน้ำสำรอง (ใต้ดิน หรือ หลังคา)

2.4.9 สวิตช์

- สวิตช์สูงไม่เกิน 90 เซนติเมตร และสามารถปิดเปิดได้ในระยะเอื้อม
- สวิตช์มีขนาดใหญ่ และมีแสงตอนเปิดสวิตช์

2.4.10 สวิตช์ - ปลั๊กไฟ

- สูงจากพื้นอย่างน้อย 45 เซนติเมตร เพื่อหลีกเลี่ยงการก้ม
- มีสวิตช์สำหรับปิด-เปิดปลั๊ก

2.4.11 มือจับ

- เป็นแบบก้านโยกขนาดใหญ่ จับง่าย ไม่ควรใช้ลูกบิด ตู้เสื้อผ้าควรเป็นประตูแบบเลื่อน

2.4.12 หน้าต่าง

- ไม่ควรสูงเกินไป ทำให้สามารถมองเห็นวิวภายนอกได้ง่าย การปิด-เปิดไม่ควรฝืดหรือลื่นเกินไป
- หากมีเหล็กดัดควรมีช่องที่สามารถเปิดได้ง่ายยามฉุกเฉิน มีมุ้งลวดที่สามารถกันแมลงได้ สามารถถอดมาทำความสะอาดได้
- หน้าต่างที่เป็นกระจกควรเป็นกระจกนิรภัยและสามารถเอื้อมถึงได้ ลูกฟักเป็นกระจกให้ติดเครื่องหมายหรือแถบที่สังเกตเห็นได้ชัด
- มีหลังคาหรือส่วนยื่นที่กันแดดกันฝนได้ดี

2.4.13 ประตู

- มีขนาดความกว้างเป็นพิเศษอย่างน้อย 90 เซนติเมตร
- ประตูควรเป็นแบบผลักเปิดออกได้ง่าย ห้ามติดตั้งอุปกรณ์ชนิดที่บังคับให้บานประตูฝืดได้เอง

2.4.14 แสงไฟ

- ควรมีแสงไฟจากภายนอกสอดเข้ามาในกรณีไฟในบ้านเสีย
- การใช้แสงสะท้อน (Indirect Lighting) ที่มีความสว่างพอเหมาะ
- ที่อยู่อาศัยมีความสว่างทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน ทางเดินควรมีแสงสว่างที่เพียงพอไปตลอดทางและมีราวสำหรับจับ

2.4.15 เครื่องเรือน (เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เตียง)

- เก้าอี้และเตียง ควรสูงจากพื้นประมาณ 40-45 เซนติเมตร วัสดุรองพื้นหรือเบาะ ควรมีความแข็ง ไม่อ่อนเกินไป สามารถทำความสะอาดได้ง่าย

2.4.16 ทางลาด

- พื้นผิวทางลาดต้องเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น พื้นผิวของจุดต่อเนื่องระหว่างพื้นบ้านกับทางลาดต้องเรียบไม่สะดุด ความกว้างสุทธิกว้าง 90-150 เซนติเมตร

- มีพื้นที่หน้าทางลาดเป็นที่ว่างยาวไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตร ต้องมีความลาดชันไม่เกิน 1 และมีความยาวช่วงละไม่เกิน 6 เมตร และทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ 2.50 เมตร ต้องมีราวจับทั้งสองด้าน

2.4.17 ราวจับ

- ทำด้วยวัสดุเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรงในการจับและไม่ลื่น มีลักษณะกลม โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร สูงจากพื้นทางลาด 80-90 เซนติเมตร

- ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 5 เซนติเมตร

2.4.18 สีและพื้นผิว

- อุปกรณ์และส่วนของอาคารให้มีสีที่ตัดกันหรือแตกต่างจากสีของส่วนต่อเนื่องของอุปกรณ์และส่วนของอาคารนั้นอย่างเด่นชัด เช่น พื้นทางเดิน พื้นต่างระดับ พื้นห้องส้วม และพื้นผิวต่างสัมผัส ผนังและบัวเชิงผนัง ประตู ธรณีประตู วงกบหรือขอบประตู ประตูทางเข้าออก บันได บันไดเลื่อน ทางเลื่อน และทางลาด ลูกนอนกับลูกตั้งของขั้นบันไดหรือลูกนอนของขั้นบันได บริเวณจุกบันได ราว ราวบันได ราวทางลาด ราวระเบียง ราวกันตก ราวยึดเกาะ ป้าย แผ่นผนัง ตัวอักษร เครื่องหมายและสัญลักษณ์ แผงสวิทช์ เต้ารับและเต้าเสียบ เส้า สิ่งกีดขวาง และส่วนที่ยื่นจากผนังบนทางเดิน สุขภัณฑ์ และอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

สรุปได้ว่า ในการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุต้องมีการคำนึงถึงสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะ เช่น ในห้องน้ำ ต้องมีราวจับ ห้องนอน ต้องมีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น ซึ่งจากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุได้

3. นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัย

สำหรับผู้สูงอายุ

3.1 แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2524 – 2544) มีวัตถุประสงค์หลัก 5 ข้อได้แก่

- เพื่อให้สังคมตระหนักถึงความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้สูงอายุและให้การยอมรับว่าผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
- เพื่อให้ตระหนักถึงสภาพและแนวโน้มของปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย ในอันที่จะป้องกันและแก้ปัญหาให้สนองกับความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง
- เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครองดูแลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ อย่างน้อยในระดับความต้องการขั้นพื้นฐานตามที่กำหนด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ โดยระดมความร่วมมือจากภาคเอกชนให้มากขึ้น
- เพื่อเป็นหลักประกันให้มีการแบ่งสรรทรัพยากรสำหรับสวัสดิการสังคมเพียงพอ ให้การเคารพสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในฐานะผู้รับจากสังคมหลักจากที่เคยเป็นผู้ให้แก่สังคมมาแล้วเท่าครึ่งชีวิต
- เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยังคงมีความสามารถได้มีส่วนร่วมในสังคมต่อไปในฐานะผู้ให้ โดยเฉพาะการถ่ายทอดการรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ

โดยมีเนื้อหาใจความใน 4 บท ได้แก่

บทที่ 1 กล่าวถึงเหตุผลในการจัดทำ แนวความคิดพื้นฐานในการวางแผน ทิศทางของแผน ความต้องการพื้นฐาน เงื่อนไขจำเป็นที่จะทำให้แผนฯ บรรลุผล ขอบเขต และข้อจำกัดในการจัดทำแผน

บทที่ 2 กล่าวถึง ข้อมูลพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ สภาพปัญหาทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ความมั่นคงทางรายได้และการทำงาน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านสวัสดิการสังคม และกล่าวถึงวัตถุประสงค์หลัก นโยบาย มาตรการ ตลอดจนเป้าหมายหลักแต่ละด้าน

บทที่ 3 กล่าวถึงตัวบ่งชี้สภาพผู้สูงอายุ

บทที่ 4 กล่าวถึงข้อเสนอแนะงานวิจัยที่มีความสำคัญอันดับต่างๆ

ดังนั้น แผนระยะยาวแห่งชาติสำหรับผู้สูงอายุ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2525-2544 กำหนดนโยบายด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุไว้ คือ การสงเคราะห์ผู้สูงอายุทั่วไปในรูปศูนย์บริการ ซึ่งให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ การรักษาพยาบาล กายภาพบำบัด นันทนาการ และให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่กับครอบครัวได้ตามปกติ นอกจากนั้นกรณีที่มีความทุกข์ยากเดือดร้อนขาดผู้อุปการะ ขาดแคลนที่อยู่อาศัย หรือขาดผู้ดูแล ผู้สูงอายุสามารถที่จะรับบริการจากสถานสงเคราะห์ของรัฐและเอกชนได้ ทั้งนี้มีเป้าหมายที่ให้ผู้สูงอายุมีความพอใจในบริการสวัสดิการสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รูปแบบและประโยชน์ของบริการสวัสดิการสังคมสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ซึ่งการดูแลด้านที่อยู่อาศัยเป็นการสงเคราะห์ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เท่านั้น

3.2 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2544)

แผนฉบับนี้จัดแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ
3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

1. มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
  - 1.1 ขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป
  - 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน
  - 1.3 ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับวัยสูงอายุ
2. มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 2.1 ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยตั้งแต่เด็กให้มีหลักสูตรวิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย

2.2 ส่งเสริมและจัดบริการการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อความเข้าใจชีวิตและพัฒนาการในแต่ละวัย และเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม

2.3 รณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

2.4 เตรียมการสำหรับผู้ที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุให้มีความรู้ที่ถูกต้องให้ทุกเรื่องที่เป็น (Pre-retirement Program)

3. มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบครอบครัว ผู้สูงอายุและชุมชน

3.2 จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล

3.3 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา

3.4 รณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ

1. มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น

1.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

1.2 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปในสถานบริการสุขภาพของรัฐและเอกชน

1.3 ดำเนินการให้มีการสื่อข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย

2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

3. มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาทั้งในระบบและนอกระบบ

3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ

3.3 ส่งเสริมการร่วมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมด้วย

4. มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

4.2 ส่งเสริมให้มีการเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมด้านต่างๆ

ส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมด้านต่างๆ

5. มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ

5.2 ส่งเสริมการผลิตและการเข้าถึงสื่อและข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ

5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ได้อย่าง

ต่อเนื่อง

6. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

6.1 กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชราและหน่วยงานที่ให้บริการด้านที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุไม่ว่าของรัฐหรือเอกชนและหน่วยงานของเอกชนที่ให้บริการด้านนี้ต้องได้รับอนุญาตจัดตั้งและจดทะเบียนกับทางราชการ

6.2 สนับสนุนให้องค์กรทั้งภาครัฐ ชุมชนและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและจัดบริการด้านที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

6.3 กำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย การปรับปรุงเพื่อที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณสุขป็นต้นสำหรับผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้

1.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ

1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

2. มาตรการหลักประกันด้านสุขภาพ

2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน

3. มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง

3.1 ลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการีและไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน

3.2 เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต

3.3.1 รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

3.3.2 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ

3.3.3 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

4. มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล

4.1.1 ลดราคาโดยสารระบบขนส่งสาธารณะและระบบขนส่งมวลชนแก่

4.1.2 ปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะให้สะดวกเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

4.1.3 จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องสุขา

4.1.4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องสุขา

4.1.5 จัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

4.1.6 จัดให้มีสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

4.2.1 ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ (multipurpose senior center)

4.2.2 ศูนย์ดูแลกลางวัน (day care center)

4.2.3 ศูนย์เยี่ยมบ้าน (home visit)

4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน (home care)

4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน (home health care)

4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล

4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน

4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร

4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุโดยกระบวนการประชาคม

4.3.1 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4.3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนที่ดำเนินการจัดบริการและสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ

4.3.3 ส่งเสริมให้องค์กรทางศาสนามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจและดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ

4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้กับผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการให้เป็นธรรมร่วมด้วย

4.5 จัดบริการแพทย์ทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย ฯลฯ เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลรักษาปัญหาสุขภาพ

4.6 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ หอผู้ป่วยสูงอายุ และสถานบริการสุขภาพเรื้อรัง สำหรับผู้สูงอายุที่เพียงพอแก่การให้บริการและสามารถรองรับปัญหาให้ผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ

1.1 ส่งเสริมให้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติมีศักยภาพในการดำเนินการให้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติได้รับการนำไปปฏิบัติ และเป็นสื่อกลางในการประสานงานกิจการ และการดำเนินการต่างๆ ทั้งระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในประเทศและต่างประเทศ

1.2 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) ดำเนินการให้มีการพัฒนาและปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ที่เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.3 จัดให้มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้าน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ

2. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ทั้งในระดับวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดูแลทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

2.2 กำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของประเทศและดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการประมวล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

1. มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

2. มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุโดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม

3. มาตรการ ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

4. มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย แผนผู้สูงอายุระยะยาว ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545-2564 ได้ให้ความสำคัญต่อที่อยู่อาศัยและสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดไว้ในมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาวะแวดล้อมของผู้สูงอายุ สนับสนุนให้องค์การทั้งภาครัฐ ชุมชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ การจัดบริการด้านที่พักอาศัยและสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ กำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณสุขปโภคสำหรับผู้สูงอายุ

3.3 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (5) วรรค 3

ได้กำหนดให้มีการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริมและ

การสนับสนุน การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในการบริการ สาธารณะอื่นโดยบริการที่จัดขึ้นเป็นการอำนวยความสะดวกในเรื่องสภาวะแวดล้อมแก่ผู้สูงอายุ เมื่อมีการติดต่อสำนักงาน เช่น การจัดอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ รถเข็นนั่ง ไม่ทำ รวาค อุปกรณ์ในห้องน้ำ รวมถึงแผนผังช่องทางการให้บริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดี และมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุให้สามารถติดต่อกับสังคมได้อย่างสะดวก และบริการด้านนี้มีแนวโน้ม ที่ขยายเพิ่มขึ้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์ (2533, น. 48) ได้ให้ความหมายของความ พึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกของบุคคลภายในกลุ่มและฐานะความเป็นอยู่ของ เขาเหล่านั้นเป็นเรื่องของการพิจารณาว่าน่าจะได้รับความพึงพอใจชนิดไหนอย่างไร เช่น ความพึง พพอใจในงานที่ทำ อัตราค่าจ้าง เงินเดือน สภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น

สาโรช สีนวล (2533, น. 14) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หรือแม้แต่การทำงานเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจาก การได้รับการตอบสนองของทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกทางลบก็จะเกิด ความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นมาจากการสร้าง แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เกิดความเต็มใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเต็มใจ สามารถ ทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งจะเป็นผลให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า ฐานะองค์กร มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรนั้นๆ

ศลใจ วิบูลกิจ (2534, น. 42) กล่าวถึงความพึงพอใจว่าเป็นสภาพอารมณ์ที่มีต่อ องค์กรประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของ บุคคลนั้น

บลัม และ เนย์เลอร์ (Blum and Naylor, 1968, pp. 364-365) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ คำว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทำที่หรือเจตคติที่ดีทั่วๆ ไปต่องานซึ่งเป็นผลรวมของเจตคติเฉพาะ หลายๆ อย่าง และได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในงานไว้ว่า เป็นทัศนคติต่างๆ ซึ่งเป็น ผลงานมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ค่าจ้าง การปกครอง บังคับบัญชา ความมั่นคงในการประกอบ

อาชีพ สภาพของงาน โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การยอมรับนับถือในความสามารถ ความเหมาะสมของปริมาณงาน มิตรภาพและความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงาน การปฏิบัติอย่างยุติธรรมของผู้บังคับบัญชาต่อเจ้าหน้าที่และอื่นๆ อีก

วรูม (Vroom, 1964, p. 9) และ กู๊ด (Good, 1973, p. 320) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจที่สอดคล้องกันว่าความพึงพอใจหมายถึง คุณภาพ สภาพหรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ กล่าวคือ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่องานก็จะมี ความพึงพอใจในการทำงานและในทางตรงกันข้ามเจตคติที่ไม่ดีต่องานก็จะมี ความพึงพอใจในการทำงาน

กู๊ด (Good, 1973, p. 13) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ระดับความพึงพอใจอันเป็นผลมาจากความสนใจและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อคุณภาพและสภาพของ สิ่งนั้น

เซฟเฟอร์ (Schaffer, อ้างถึงใน ยุพิพรรณ ศิริวัธนนกุล, 2545, น. 13) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจขึ้นอยู่กับความต้องการ ถ้าความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองของบุคคลก็มีความพึงพอใจ ความไม่พอใจเกิดขึ้นเมื่อความต้องการที่สำคัญไม่ได้รับการตอบสนอง

สมลักษณ์ ขนอม (2543, น. 6) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของคนที่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งในทางบวก แสดงออกมาในรูปของระดับความรู้สึกที่ชอบมาก ชอบน้อย คือ พอใจมาก พอใจน้อย ต่อสิ่งนั้นๆ หรือบุคคลนั้นๆ ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อมีแรงจูงใจ สิ่งเร้า หรือเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองและได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ สามารถลดความตึงเครียดจนก่อให้เกิดความสุขสบายใจ

วอลเลสเตอร์ (วีรวัลย์ กรมสุริยศักดิ์, 2545, น. 7) กล่าวว่า ความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามมุ่งหมายหรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

วอลแมน (Wolman, 1973 อ้างถึงใน วราภรณ์ บุตรพรหม, 2547, น. 11) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Goals) ความต้องการ (Want) หรือแรงจูงใจ (Motivation)

พอตเตอร์ และ ลอร์เลอร์ (Potter and Lawler, 1975 อ้างถึงใน วราภรณ์ บุตรพรหม, 2547, น. 11) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า แนวคิดหรือทัศนคติอย่างหนึ่งเป็นสภาวะรับรู้ภายในซึ่งเกิดจากความคาดหวัง

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในทางบวกเมื่อการปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆ หรือบรรลุความตั้งใจที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

4.2 การสร้างสิ่งจูงใจที่จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความพึงพอใจ

บาร์นาร์ด (Barnard, 1968, pp. 142-149) ได้กล่าวถึงสิ่งจูงใจที่จะใช้เป็นเครื่องกระตุ้นบุคคลให้เกิดความพึงพอใจไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Inducement) ได้แก่ เงิน สิ่งของ หรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติเป็นการตอบแทน เป็นการชดเชยหรือเป็นรางวัลที่เขาได้ปฏิบัติในสิ่งต่างๆ เป็นอย่างดี

2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคล ซึ่งไม่ใช่วัตถุ (Personal Non-Material Opportunities) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญในการช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานมากกว่ารางวัลที่เป็นวัตถุ เพราะสิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสนี้บุคคลากรจะได้รับแตกต่างจากคนอื่น เช่น เกียรติภูมิ การให้สิทธิพิเศษ และการมีอำนาจ เป็นต้น

3. สภาพทางกายที่พึงปรารถนา (Desirable Physical Conditions) หมายถึง สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สถานที่ทำงาน เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอาจก่อให้เกิดความสุขทางกายในการทำงาน

4. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (Ideal Beneficial) หมายถึง สมรรถภาพของหน่วยงานที่สนองความต้องการของบุคคลในด้านความภูมิใจที่ได้แสดง คือการมีโอกาสช่วยเหลือครอบครัวตนเองและผู้อื่น ทั้งการได้แสดงความภักดีต่อหน่วยงาน

5. ความดึงดูดใจในทางสังคม (Association Attractiveness) หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีมิตร ถ้าความสัมพันธ์เป็นไปด้วยดี จะทำให้เกิดความผูกพันและความพอใจร่วมงานกับหน่วยงาน

6. การปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับวิธีการของบุคคลและทัศนคติของบุคคล (Adaptation of Condition to Habitual Method and Attitude) หมายถึง การปรับปรุงตำแหน่งวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคคล ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน

7. โอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการทำงาน (The Opportunity of Enlarged Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลรู้สึกมีส่วนร่วมในงานเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของหน่วยงาน มีความรู้เท่าเทียมกันในหมู่ผู้ร่วมงานและมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน

8. สภาพของการอยู่ร่วมกัน (The Condition of Communion) หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลในด้านสังคม หรือความมั่นคงในทางสังคม ซึ่งจะให้คนรู้สึกมีหลักประกัน และความมั่นคงในการทำงาน

4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเป็นทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวกับลักษณะและความต้องการของบุคคล ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรได้อย่างเหมาะสม ดังต่อไปนี้

4.4.1 ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม (Vroom's Expectancy Theory)

วรูม (Vroom อ้างถึงใน วราภรณ์ บุตรพรหม, 2547, น. 20) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจในแง่ของความคาดหวังในทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ว่าการจูงใจเป็นผลของความมากน้อยที่บุคคลมีต่อความต้องการต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และการคาดคะเนของบุคคลนั้นต่อความน่าจะเป็นของการกระทำที่จะนำไปสู่สิ่งนั้น ดังนั้น รูปแบบของการจูงใจตามทฤษฎีนี้จึงประกอบไปด้วยความพึงพอใจ (Valance) ความคาดหวัง (Expectancy) ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการจูงใจและผลลัพธ์ (Outcomes)

ความพึงพอใจ (Valance) หมายถึง ความรุนแรงของความปรารถนาของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจนี้จะแสดงออกถึงความมากน้อยของความปรารถนาของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย โดยที่ความพอใจจะเกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลแต่ละคนซึ่งถูกกำหนดด้วยประสบการณ์ ดังนั้นความพอใจของบุคคลจึงมีความแตกต่างกัน

ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง ความเชื่ออย่างแรงกล้าว่าการกระทำที่แสดงออกมานั้นจะทำให้ได้รับผลลัพธ์เป็นพิเศษ ความคาดหวังนี้จะแสดงให้เห็นถึงการคาดคะเน

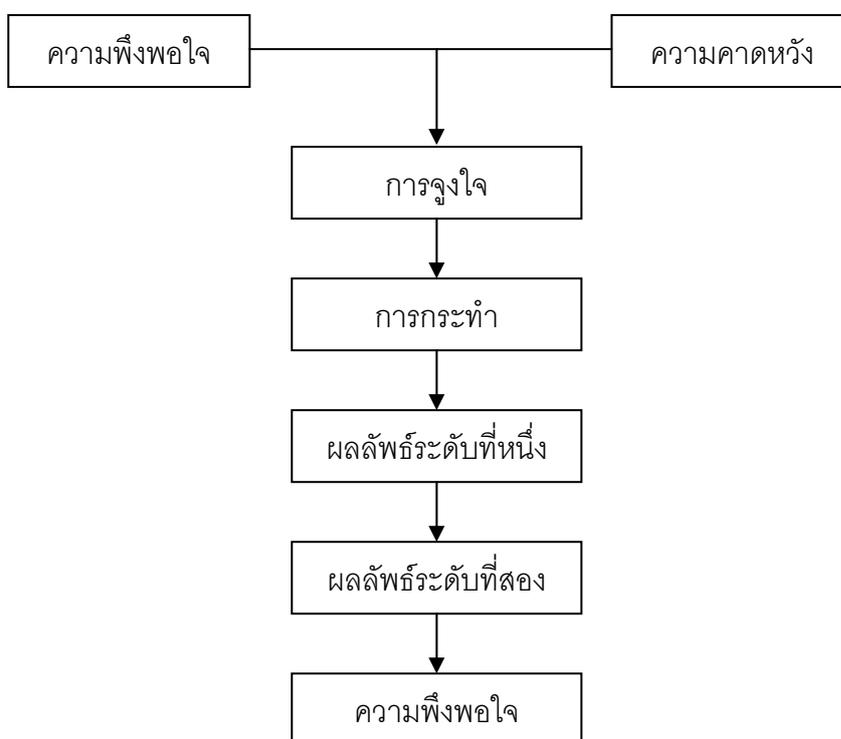
ของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความน่าจะเป็นของการกระทำที่บรรลุผลลัพธ์อย่างหนึ่งจะสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์อีกอย่างหนึ่งได้

ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลที่เกิดจากการกระทำที่ได้รับการกระตุ้นและจูงใจ ผลลัพธ์มีอยู่ 2 ระดับ ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง (Primary Outcomes) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากผลการปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ระดับที่สอง เป็นผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ระดับหนึ่ง กล่าวคือ เป็นผลลัพธ์ที่ได้รับตามหลังจากที่ได้รับผลลัพธ์ระดับหนึ่งแล้ว

เดวิส (Davis, 1981 อ้างถึงใน สุเทพ สุขสว่าง, 2538, น. 9) การใช้ทฤษฎีความคาดหวังในการจูงใจบุคลากรในหน่วยงานให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานจะมีกระบวนการดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1 ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1

ทฤษฎีความคาดหวังกับการสร้าง ความพึงพอใจ

ดังนั้น ถ้าผู้บริหารจะใช้ทฤษฎีนี้ในการจูงใจบุคลากรในหน่วยงานให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ผู้บริหารจะต้องสร้างความเข้าใจกระบวนการจูงใจดังกล่าว และต้องกระทำในสองสิ่งต่อไปนี้คือ การเพิ่มคุณค่าของผลลัพธ์ในทางบวกโดยเพิ่มผลตอบแทนและการทำงานกับผลลัพธ์มีความเกี่ยวเนื่องกันให้มากที่สุดจึงสามารถทำให้การจูงใจเพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงานประสบความสำเร็จ

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่าความพึงพอใจของบุคคลในการกระทำมีผลเกี่ยวเนื่องในความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น โดยมีกระบวนการจูงใจให้มีการกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อผลลัพธ์ที่มีความพอใจมากที่สุด

5. โครงการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดอ่างทอง

5.1 โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ

เป็นโครงการที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำขึ้น โดยนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มาเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิธีการพัฒนาชุมชน คือ การช่วยให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองได้ ซึ่งหมายความว่า ประชาชนต้องช่วยกันในการเป็นผู้กระทำการพัฒนาตนเอง มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผู้กระทำการพัฒนาจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยตรง ดังนั้นการพัฒนาชุมชนแนวใหม่จึงเน้นการพัฒนาคนโดยยึดหลักสำคัญให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเองด้วยตนเอง วิเคราะห์ตนเอง และเมื่อมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงแล้วกระบวนการต่างๆ จะเกิดขึ้นเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นเครื่องป้องกันว่าผลแห่งการพัฒนาจะตกอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่ และยังเป็น การสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอีกความหนึ่ง หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ ได้แก่ การร่วมคิดและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และร่วมทำการศึกษาปัญหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการของชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในฐานะที่เป็นองค์กรหลักซึ่งมีภารกิจในการให้บริการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาสซึ่งยากไร้ใน

กลุ่มเป้าหมายต่างๆ อาทิ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ โดยดำเนินการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในรูปแบบการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย การอุปการะในสถานสงเคราะห์และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามอัตภาพ อาทิ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งข้อมูลสถานะทางสังคมทั่วไปของผู้สูงอายุในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 พบว่าประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ 81.1 อาศัยอยู่ในเขตชนบทและผู้สูงอายุไทยที่อาศัยอยู่ตามลำพังมีถึงร้อยละ 3.6 – 4.3 นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 12 ของผู้สูงอายุไทยในปัจจุบันอาศัยอยู่ในบ้านที่มีสภาพไม่ดี โดยร้อยละ 5.9 อาศัยอยู่ในกระท่อมและร้อยละ 1 อาศัยอยู่ในเพิง การดูแลผู้สูงอายุให้มีที่พักที่ปลอดภัยและแข็งแรงเหมาะสมกับวัย จึงสอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ที่ได้ระบุถึงสิทธิของผู้สูงอายุที่พึงจะได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางแก้ไขปัญหาคกรอบครัว รวมทั้งการจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นและทั่วถึง นอกจากนี้สวัสดิการเกี่ยวกับผู้สูงอายุเริ่มมีมากขึ้นและยังไม่มีมาตรการที่เป็นระบบในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในการขอรับบริการ ด้วยเหตุนี้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุขึ้น โดยมีมุ่งหมายให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมพิจารณาและดำเนินการพัฒนาบ้านพักอาศัยของผู้สูงอายุในชุมชนพร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาสถานที่จัดกิจกรรมผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงบ้านพักอาศัยของผู้สูงอายุในชุมชนให้มีความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
2. เพื่อปรับปรุงสถานที่จัดกิจกรรมผู้สูงอายุในชุมชนให้มีความมั่นคง แข็งแรง สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการจัดประชุม การพบปะพูดคุย การจัดกิจกรรมสันทนาการและกิจกรรมพิเศษเนื่องในประเพณีวันสำคัญต่างๆ เช่น การรดน้ำผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ เป็นต้น
3. เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี
4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุที่พักอาศัยในบ้านที่ไม่ปลอดภัยและผู้สูงอายุที่ต้องการสถานที่จัดกิจกรรม จำนวน 9,000 ราย หรือคิดเป็นบ้านผู้สูงอายุจำนวน 2,450 หลัง และสถานที่จัดกิจกรรม 880 แห่ง มีพื้นที่ดำเนินการใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ โดยอาศัยหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในพื้นที่ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 12 ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ 12 แห่ง และศูนย์พัฒนาสังคม 53 แห่ง และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซมปรับปรุงบ้านพักอาศัยของผู้สูงอายุเป็นเงิน 10,000 บาท ส่วนการซ่อมแซมปรับปรุงสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุสนับสนุนงบประมาณ 15,000 บาท เป็นค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าแรงในการซ่อมแซมปรับปรุง รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณอีก 500 บาท/แห่ง ในการประมาณการค่าซ่อมแซมปรับปรุงของช่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือช่างในท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินงานโครงการฯ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการสำรวจสถานที่เป้าหมายของผู้สูงอายุ จำนวน 9,000 ราย
2. กำหนดสถานที่เป้าหมายที่อยู่ในขอบข่ายที่จะดำเนินการซ่อมแซม
3. กำหนดรายการซ่อมแซมและจัดหาวัสดุสันทัดดำเนินการ
4. ดำเนินการตามแผนการดำเนินงานที่กำหนด
5. ตรวจสอบความเรียบร้อยของการดำเนินงานส่งมอบผลงานให้กลุ่มเป้าหมายพร้อมภาพถ่ายกิจกรรม และติดตามเยี่ยมเยียนดูสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุและพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซม

โครงการนี้จัดทำขึ้น โดยเริ่มดำเนินงานโครงการฯ ตั้งแต่ปี 2549 และมีเป้าหมายที่จะดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงบ้านพักอาศัย จำนวน 30 หลัง และสถานที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 10 แห่ง โดยอาศัยหน่วยงานในพื้นที่ได้แก่ ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 70 จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งการซ่อมแซมปรับปรุงบ้านพักอาศัยของผู้สูงอายุมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น โดยที่ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 70 จังหวัดอ่างทอง จะให้การสนับสนุนงบประมาณจำนวน 10,000 บาท เป็นค่าวัสดุและค่าแรงงานในการซ่อมแซมปรับปรุงบ้านพักอาศัย และงบประมาณจำนวน 15,000 บาท สำหรับซ่อมแซมปรับปรุงสถานที่จัดกิจกรรม และมีพื้นที่ดำเนินการในปี 2550 ใน 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง จำนวน 5 หลัง อำเภอแสวงหา จำนวน 4 หลัง อำเภอโพธิ์ทอง จำนวน 6 หลัง อำเภอไชโย จำนวน 3 หลัง อำเภอป่าโมก จำนวน 6 หลัง อำเภอวิเศษชัยชาญ จำนวน 5 หลัง และอำเภอสามโก้ จำนวน 1 หลัง อำเภอเมือง อำเภอแสวงหา อำเภอไชโย อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอป่าโมก อำเภอสามโก้ และอำเภอวิเศษชัยชาญ คิดเป็นงบประมาณ 300,000 บาท (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1

เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงานโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง

ปี 2549 – 2550

พื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ			เป้าหมาย	
ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	จำนวน (หลัง)	งบประมาณ (บาท)
ปี 2549				
บ่อแร่	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	2	20,000
สามง่าม	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	3	30,000
บางระกำ	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	1	10,000
ยางซ้าย	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	4	40,000
บางเจ้าฉ่า	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	1	10,000
ทางพระ	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	3	30,000
บางพลับ	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	1	10,000
คำหยาด	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	3	30,000
อินทประมูล	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	3	30,000
หนองแม่ไก่	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	2	20,000
บางจัก	วิเศษชัยชาญ	อ่างทอง	3	30,000
โพสะ	เมือง	อ่างทอง	3	30,000
รวม			29	290,000
ปี 2550				
แสวงหา	แสวงหา	อ่างทอง	1	10,000
วังน้ำเย็น	แสวงหา	อ่างทอง	1	10,000
สีบัวทอง	แสวงหา	อ่างทอง	1	10,000
บ้านพราน	แสวงหา	อ่างทอง	1	10,000
ยางซ้าย	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	1	10,000
โพธิ์ทอง	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	1	10,000
หนองแม่ไก่	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	1	10,000

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

พื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ			เป้าหมาย	
ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	จำนวน (หลัง)	งบประมาณ (บาท)
บางเจ้าฉ่า	โพธิ์ทอง	อ่างทอง	3	30,000
ราชสถิตย์	ไชโย	อ่างทอง	2	20,000
ไชโย	ไชโย	อ่างทอง	1	10,000
โผงเผง	ป่าโมก	อ่างทอง	2	20,000
นรสิงห์	ป่าโมก	อ่างทอง	2	20,000
สายทอง	ป่าโมก	อ่างทอง	1	10,000
เอกราช	ป่าโมก	อ่างทอง	1	10,000
สาวร้องไห้	วิเศษชัยชาญ	อ่างทอง	3	30,000
ไผ่ม่วง	วิเศษชัยชาญ	อ่างทอง	2	20,000
ป่าจู้	เมือง	อ่างทอง	1	10,000
จำปาหล่อ	เมือง	อ่างทอง	1	10,000
บ้านแห	เมือง	อ่างทอง	2	20,000
คลองวัว	เมือง	อ่างทอง	1	10,000
ราษฎรพัฒนา	สามโก้	อ่างทอง	1	10,000
รวม			30	300,000

โครงการนี้มีพื้นที่ดำเนินการในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งในบางครั้งงบประมาณที่ให้ก็ไม่เพียงพอ แต่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ที่เห็นถึงความสำคัญในการจัดการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

5.2 โครงการบ้านท้องถิ่นไทย เทิดไถ่องคราชน 80 พรรษา

เป็นโครงการของกระทรวงมหาดไทยที่จัดทำขึ้น เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระองค์ทรงนำการพัฒนาใน

ด้านต่างๆ มาสู่ประชาชนให้มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข ทรงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทั้งในด้านการประกอบอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งรัฐบาลได้น้อมนำพระราชกรณียกิจดังกล่าวมากำหนดเป็นนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางสังคม และกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการปฏิบัติราชการในการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงสมควรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่จักได้ร่วมกันเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยดำเนินการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ หรือผู้ยากจนให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองอย่างมั่นคงและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ภายใต้ความร่วมมือระหว่างประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งโครงการนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา
2. เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาลด้านสังคมในการส่งเสริมความรัก ความสามัคคี และความสามานฉันท์ของคนในชาติ
3. เพื่อตอบสนองต่อภารกิจของกระทรวงมหาดไทยในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน
4. เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
5. เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

มีเป้าหมายให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกแห่ง ก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนอย่างน้อยแห่งละ 1 หลัง รวม 8,880 หลัง และมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมร่วมรับรู้และเชิญชวนเข้าร่วมโครงการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดจำนวนบ้านที่อยู่อาศัยที่จะก่อสร้างและระยะเวลาดำเนินการรายงานกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ภายในวันที่ 30 มกราคม 2550

3. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย วางแนวทางปฏิบัติในการตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกประชาชนที่ได้รับสิทธิในการช่วยเหลือเข้าอยู่อาศัยในบ้านโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้กระบวนการประชาคมท้องถิ่นพิจารณาตามความเหมาะสม

4. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแบบแปลนและประมาณราคาค่าก่อสร้างบ้านให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แบบแปลนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และลักษณะการอยู่อาศัยของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน โดยมีราคาค่าก่อสร้างบ้านและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในบ้านรวมแล้วไม่ควรเกินหลังละ 100,000 บาท

5. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กำหนดแนวทางการตั้งและใช้จ่ายงบประมาณเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน

6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนเป้าหมาย โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

6.1 ดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์

6.2 ใช้แรงงานก่อสร้างในพื้นที่ จากผู้เสียสละแรงงานและช่วยเหลือกันในการก่อสร้างเป็นลำดับแรก หากไม่สามารถหาแรงงานก่อสร้างในลักษณะดังกล่าวได้ อาจใช้วิธีการจ้างแรงงานก่อสร้างจากประชาชนในพื้นที่

6.3 บ้านที่ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว ควรประกอบด้วย ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ภาชนะรองรับเก็บน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในบ้าน เช่น เครื่องประกอบอาหาร เครื่องนอน

7. การส่งมอบบ้าน เมื่อดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว สามารถให้ประชาชนเข้าอยู่อาศัยเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนได้ก่อน ส่วนการส่งมอบอย่างเป็นทางการพร้อมประดับตราสัญลักษณ์ และป้ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จะกำหนดภายหลัง

8. กำหนดระยะเวลาดำเนินโครงการให้เสร็จสิ้นในวันที่ 30 กันยายน 2550 และรายงานผลให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบทุกระยะ 3 เดือน จนเสร็จสิ้นโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนได้ร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. ประชาชนมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

3. ประชาชนผู้ยากจน ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง

โครงการนี้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้น โดยเริ่มดำเนินงานโครงการฯ ในปี 2550 และมีเป้าหมายให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกแห่ง ดำเนินการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนอย่างน้อยแห่งละ 1 หลัง รวม 8,880 หลัง โดยในจังหวัดอ่างทองมีเป้าหมายจำนวน 115 หลัง ในพื้นที่อำเภอเมือง จำนวน 13 หลัง อำเภอแสวงหา จำนวน 19 หลัง อำเภอโพธิ์ทอง จำนวน 28 หลัง อำเภอไชโย จำนวน 5 หลัง อำเภอป่าโมก จำนวน 10 หลัง อำเภอวิเศษชัยชาญ จำนวน 34 หลัง และอำเภอสามโก้ จำนวน 6 หลัง คิดเป็นงบประมาณ 7,901,080.30 บาท (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2

เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงานโครงการบ้านท้องถิ่นไทย

เขตให้องค์ราชนัน 80 พรรษา ในจังหวัดอ่างทอง

พื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ		เป้าหมาย	
อำเภอ	จังหวัด	จำนวน (หลัง)	งบประมาณ (บาท)
เมือง	อ่างทอง	13	1,269,500.00
ไชโย	อ่างทอง	5	476,000.00
โพธิ์ทอง	อ่างทอง	28	1,648,438.00
สามโก้	อ่างทอง	6	599,773.30
แสวงหา	อ่างทอง	19	1,400,000.00
ป่าโมก	อ่างทอง	10	855,400.00
วิเศษชัยชาญ	อ่างทอง	34	1,651,969.00
รวม		115	7,901,080.30

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประมวล พิรัชพันธุ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุและผู้ใกล้ชิด เกี่ยวกับแนวทางการจัดบริการในด้าน ดังกล่าวอย่างเหมาะสม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการจัดบริการให้ความรู้ด้านที่อยู่อาศัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงในสาขาอาชีพต่างๆ กัน ซึ่งมีอายุระหว่าง 55-70 ปี และผู้ดูแลผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ซึ่งคัดเลือกมาภาคละ 2 จังหวัด รวม 8 จังหวัดทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้สูงอายุ และแบบสังเกตชุมชน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยกับการพัฒนา วิธีการวิจัยจึงประกอบด้วยทั้งการวิจัยเชิงสำรวจ และเชิงทดลอง โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ แต่ละระยะมีกลุ่มตัวอย่างและรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร งานวิจัย รายงาน บทความ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาข้อมูลจากผู้สูงอายุกลุ่มขนาดเล็กจำนวน 50 คน ในพื้นที่และการศึกษาสภาพชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูลมาพัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ

ระยะที่ 2 เป็นการรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจาก 8 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 500 คน และกลุ่มผู้ใกล้ชิดผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอีก 500 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ (โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสังเคราะห์เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนา ผู้สูงอายุทางด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

ระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทั้ง 4 ภาค ภาคละ 1 จังหวัด จังหวัดละ 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ โดยใช้ค่าสถิติ t-test และสรุปผล ผลการวิจัยในประเด็นหลักๆ สรุปได้ดังนี้คือ สภาพทั่วไปของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุไม่มีส่วนใด สิ่งใดที่จัดทำให้เหมาะสมกับการอยู่อาศัยในวัยสูงอายุโดยเฉพาะที่ที่อยู่อาศัยมีความสะดวกสบายตามอัตราสภาพของผู้อยู่อาศัยในวัยแข็งแรง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัว และ/หรือมีบุตรหลานที่คาดว่าจะอยู่อาศัยด้วยได้ในบั้นปลายชีวิต ผู้สูงอายุไม่มีการเตรียมการเกี่ยวกับที่พักอาศัย ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ

และตกแต่งบ้านเรือนให้เหมาะสมกับการอยู่อาศัย เพื่อให้ชีวิตมีความสะดวกสบาย ปลอดภัย และยืดเวลาการพึ่งพาหรือเป็นภาระแก่บุตรหลานออกไป ผู้สูงอายุคิดว่าเมื่อถึงวันช่วยตนเองไม่ได้ ลูกหลานก็คงจะเลี้ยงดู ไม่มีการมองการณ์ไกลในเรื่องนี้ และไม่มีความรู้ว่ารัฐมีการจัดบริการ/สวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุในเรื่องนี้อย่างใด ผู้สูงอายุพอใจอยู่อาศัยในที่สงบ ใกล้เคียงธรรมชาติ ในแวดวงความอบอุ่นของครอบครัวญาติมิตร ลักษณะบ้านที่ชอบคือ บ้านเดี่ยว มีขนาด และบริเวณบ้านพอสมควร ไม่ใหญ่โต เพียงมีให้คับแคบอึดอัด มีสิ่งของเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวันตามความจำเป็น ต้องการให้รัฐจัดบริการ/สวัสดิการหลากหลายในลักษณะที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวยาวนานที่สุด และเป็นภาระต่อครอบครัวน้อยที่สุด สิ่งที่ต้องการให้รัฐจัดบริการให้คือ บริการด้านการแพทย์ การให้คำปรึกษาหารือ เป็นเพื่อนช่วยคิด สโมสร สถานดูแลผู้สูงอายุกลางวัน อาหารปันโต และการซักกรีด เสื้อผ้า และให้มีสวัสดิการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย ยากไร้ และขาดที่พึ่ง ในด้านสภาพแวดล้อมหรือชุมชนไร้ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ แม้จะมีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควร แต่ยังมีขาดคุณภาพ และมีช่องว่างให้ปรับปรุงได้อีกมากกว่าจะถึงขีด "ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมดี" ซึ่งจะทำให้ผู้คนทุกเพศวัย ไม่เฉพาะแต่ผู้สูงอายุได้อยู่อาศัยอย่างมีความสุข ชุมชนที่ผู้สูงอายุต้องการอยู่อาศัยคือ ชุมชนที่มีบริการทำให้ชีวิตสะดวกสบายขึ้น รวมถึงบริการทางสังคม เช่น การศึกษา อนามัย และการพักผ่อนหย่อนใจ มีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ในเรื่องที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ประเด็นที่ผู้สูงอายุสนใจอยากทราบมากที่สุดคือ บริการ/สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย และด้านอื่นๆ ที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุ รองลงมาคือ เรื่องการจัดบ้านให้สะดวก สบาย ปลอดภัยแก่การอยู่อาศัย สำหรับสื่อหรือวิธีการที่ต้องการรับความรู้ ต้องการรับจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ การสัมมนาในกลุ่มระหว่างผู้สูงอายุเอง และการอบรมบรรยายรูปแบบการนำเสนอต้องการรายการแบบสัมภาษณ์ เล่าเรื่อง หรือบรรยาย ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้วยการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุและสังคม และการจัดบริการ/สวัสดิการที่กว้างขวางครอบคลุมความต้องการของผู้สูงอายุทุกกลุ่ม ตลอดไปถึงการทำให้เมืองและชุมชนให้น่าอยู่ อันจะเป็นอานิสงฆ์ไม่เฉพาะแต่ผู้สูงอายุ แต่กับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 2 มาจัดทำเป็นรูปแบบการทดลองให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในหัวข้อที่ผู้สูงอายุอยากทราบ โดยใช้วิธีฝึกอบรมด้วยวิทยากร ผลปรากฏว่า หลังการทดลอง ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดแต่งบ้านให้อยู่สบายปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และ

เรื่องบริการ/สวัสดิการที่รัฐจัดให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่องมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ โดยทำการศึกษากับผู้สูงอายุทั่วประเทศ จำนวน 400 คน ได้ทำการทดสอบโดยให้ผู้สูงอายุใช้อุปกรณ์สำหรับชีวิตประจำวัน เช่น สวิตช์ ปลั๊กไฟ ก๊อกน้ำ ทางเดินราวจับ ลูกบิดประตู เป็นต้น และได้ทำการทดสอบเกี่ยวกับการวัดร่างกาย เช่น ความสูง น้ำหนัก รอบเอว ระยะเวลาเอื่อยต่างๆ เป็นต้น พบว่า

1. บันไดควรออกแบบให้กว้างกว่า 25 เซนติเมตร และมีความสูงประมาณ 13 เซนติเมตร เนื่องจากศักยภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้สูงอายุ

2. ส้วม ไม่ควรใช้แบบที่นั่งขาลอย เพราะจากผลการศึกษาพบว่า ที่นั่งขาลอยสูงเกินไป เพราะฉะนั้นความสูงจากพื้นถึงระยะกั้นตรงที่นั่งควรประมาณ 42 เซนติเมตร จะลุกนั่งแบบสบายๆ ถ้าเตี้ยมากอาจจะลุกไม่ขึ้น

3. การออกแบบที่เกี่ยวข้องกับแกนนอน ควรกว้างขึ้นด้วย เช่น ประตู ทางลาดที่ต้องมีอุปกรณ์ช่วยไม่ว่าจะเป็นเท้าแขน มือจับ หรือรถเข็นควรกว้างเกิน 90 เซนติเมตร

4. ทางลาดสำหรับผู้สูงอายุควรใช้สัดส่วน 1 ถ้าพื้นสูง 10 เซนติเมตร ต้องมีทางลาดยาวไปถึง 120 เซนติเมตร และทางลาดต้องใช้วัสดุต่างสัมผัสมองแล้วรู้ว่าต่างกันระหว่างพื้นเรียบกับพื้นลาด

5. ราวจับควรมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 เซนติเมตร ความสูง 80 เซนติเมตร แล้วราวจับที่ดีไม่ได้มีแค่ตรงบันได ควรจะเลยจากขั้นสุดท้ายไปประมาณ 30 เซนติเมตรเป็นอย่างน้อยจะได้มีระยะจับได้

6. ลูกบิดประตูบ้าน เนื่องจากผู้สูงอายุมีร่างกายเสื่อมถอยลงไปทำให้ไม่มีแรงบิด ดังนั้นควรใช้เป็นแบบก้านโยกจะเหมาะกว่า

7. ปลั๊กไฟควรสูงกว่าปกติ ในขณะที่สวิตช์ต้องต่ำลง ตัวหน้ากากกับตัวสวิตช์ควรเป็นคนละสี เคาน์เตอร์ไม่ควรกว้างเกิน 50 เซนติเมตร

8. ระยะในการมอง ผู้สูงอายุเวลานั่งจะอยู่จะชอบมองออกไปข้างนอก เพราะฉะนั้นประตูหน้าต่างควรทำให้มีความสูงลดลงและข้างล่างควรลึกลงเพื่อให้มองเห็นแสงเห็นสิ่งแวดล้อมภายนอกได้

จารุวรรณ จินดานิล (2547) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง : กรณีศึกษาอาคารสวนคนนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า อาคารที่พักผู้สูงอายุ

อาคารสรวงคนิเวศ สภาอากาศไทย เป็นอาคารพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุระดับรายได้ปานกลาง ลักษณะอาคารมีความสูงจำนวน 8 ชั้น จำนวนหน่วยพักอาศัย 168 หน่วย มีผู้สูงอายุทั้งหมด 144 คน ช่วงอายุตั้งแต่ 55-87 ปี จากรูปแบบการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคาร สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อยู่อาศัยแบบประจำ (ทำกิจกรรมภายในอาคารทุกวัน) มีจำนวน 29 คน กลุ่มที่อยู่อาศัยแบบไป-กลับ (ทำกิจกรรมภายในอาคาร 2-5 วัน/สัปดาห์) มีจำนวน 8 คน และกลุ่มที่อยู่อาศัยแบบไม่ประจำ (ทำกิจกรรมภายในอาคารประมาณ 1-7 วัน/เดือนหรือหลายเดือน) มีจำนวน 107 คน การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง อาคารสรวงคนิเวศ โดยศึกษากิจกรรม การใช้พื้นที่ สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ปัญหาในการอยู่อาศัยและการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคาร โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ สังเกต จุดบันทึกและถ่ายภาพ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุต่อไป จากการศึกษาด้านกิจกรรมและการใช้พื้นที่ พบว่า ผู้สูงอายุมีกิจกรรมและการใช้พื้นที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มอยู่อาศัยประจำ มีการใช้พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมมากที่สุดภายในห้องพักอาศัย โดยเฉลี่ย 15 ชั่วโมง/วัน แบ่งเป็นกิจกรรม 3 ประเภท คือ กิจกรรมขั้นพื้นฐาน เช่น การนอน การรับประทานอาหาร การขับถ่ายและทำความสะอาดร่างกาย เป็นต้น กิจกรรมทำงานบ้าน กิจกรรมพักผ่อนใช้เวลาว่าง ที่เหลือเป็นการใช้พื้นที่ส่วนกลางอาคาร ทำกิจกรรมพักผ่อนและใช้เวลาว่าง โดยเฉลี่ย 5 ชั่วโมง/วัน ในบริเวณโถงกิจกรรม โถงหน้าห้องพัก โถงทางเดินและห้องบริการส่วนกลาง ในกิจกรรมภายนอกอาคาร เช่น ไปทำธุระหรือไปซื้อของโดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้ง/สัปดาห์ สำหรับกลุ่มที่อยู่อาศัยแบบไม่ประจำ มีการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมมากที่สุดภายในบ้าน โดยเฉลี่ย 9 ชั่วโมง/วัน เป็นกิจกรรมเช่นเดียวกับกลุ่มอยู่ประจำ แต่พบว่าในกลุ่มนี้ มีกิจกรรมภายนอกบ้านแต่ยังอยู่ในบริเวณบ้าน เป็นกิจกรรมพักผ่อนและใช้เวลาว่าง ประเภททำสวนและเลี้ยงสัตว์ โดยเฉลี่ย 8 ชั่วโมง/วัน และมีกิจกรรมภายนอกที่อยู่อาศัย เป็นกิจกรรมการประกอบอาชีพ ทำธุระและซื้อของ โดยเฉลี่ยทำทุกวันประมาณ 3-7 ชั่วโมง/วัน จากการศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย ชั้นล่างเป็นพื้นที่ส่วนกลางทั้งหมด มีคอร์ทกลางโถงตั้งแต่ชั้น 1-8 ลักษณะโถงทางเดินในอาคารเป็นทางเดินที่มีห้องอยู่ด้านเดียว (Single Loaded Corridor) สภาพปัญหาทางกายภาพในพื้นที่ส่วนกลางของอาคาร ได้แก่ ลักษณะบันไดเวียนไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และปัญหาอุปกรณ์ประกอบอาคารไม่เหมาะสม คือ ขาดราวบันได ราวจับมีลักษณะไม่เหมาะสม ติดตั้งในตำแหน่งที่ไม่ถูกระยะ รวมทั้งแสงสว่างในพื้นที่ส่วนกลางไม่เพียงพอ และการที่ผู้สูงอายุไม่ได้ไปใช้พื้นที่ส่วนกลางในส่วนของห้องพักผู้สูงอายุตั้งแต่ชั้นที่ 2-8 ห้องมีขนาด 33 ตารางเมตร แต่ละห้องประกอบด้วย ส่วนเอนกประสงค์ ส่วนเตรียมอาหาร ห้องน้ำและระเบียง

สภาพปัญหาภายในห้องพัก ได้แก่ ปัญหาการระบายอากาศในห้องน้ำ อุปกรณ์ในห้องน้ำไม่เหมาะสมปัญหาความปลอดภัยและขนาดพื้นที่ไม่เหมาะสมกับกิจกรรมของผู้สูงอายุ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุมีข้อสรุปคือ ควรพิจารณา 3 ด้าน คือ ในด้านทำเลที่ตั้ง ควรอยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ มีความสะดวกในการเดินทางและบริการขนส่ง ในด้านอาคาร รูปแบบอาคารควรรับลมและกันแดด ในส่วนพื้นที่ส่วนกลางของอาคารจัดให้มีการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุอยากใช้พื้นที่ ซึ่งรวมถึงการสัญจรขึ้น-ลง ควรเหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ บันได้ต้องมีชานพักทุกครั้งขึ้น ขนาดกว้างไม่ต่ำกว่า 127.4 ซม. ถ้าเป็นลิฟท์ควรมีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และในด้านห้องพักอาศัย ในการจัดพื้นที่ทำกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุกับขนาดพื้นที่ห้องให้มีความสัมพันธ์กัน ในแต่ละบุคคลมีความต้องการไม่เท่ากัน จึงควรมีหลายขนาดและหลายแบบให้เลือก การระบายอากาศและอุปกรณ์ในห้องน้ำ มีวางจับทรงตัวในส่วนเปียกและส่วนแห้ง มีเก้าอี้อาบน้ำและถังเก็บน้ำแบบตักอาบเพื่อให้สอดคล้องกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

สุพัฒนา ทิพนก (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยศึกษาจากกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในปี พ.ศ.2548 ที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.95 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยใช้การทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.1 การบริหารงานตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 5 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากน้อยไปหามาก คือ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรมและนิติธรรม และหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้

1.2 ประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ทั้ง 5 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากน้อยไปหามาก คือ ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษา

ความสงบเรียบร้อย ด้านการบริหารจัดการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ คือ ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ คือ อาชีพรับจ้าง/เกษตรกรกับอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและอาชีพรับจ้าง/เกษตรกรกับอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยอาชีพรับจ้าง/เกษตรกรมีความพึงพอใจมากกว่าอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำแนกตามการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ คือ ระดับประถมศึกษากับระดับอนุปริญญาขึ้นไป โดยระดับประถมศึกษามีความพึงพอใจมากกว่าระดับอนุปริญญาขึ้นไป

นิภา จนวนโสม (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการบริหารศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุต่อประโยชน์ของศูนย์อเนกประสงค์ฯ และแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในศูนย์อเนกประสงค์ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง จำนวน 265 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือจัดทำกับข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวด้วยค่า t-test และ F-test โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษามีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60-70 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน รายได้ต่อเดือน 3,001-6,000 บาท ทัศนคติของผู้สูงอายุต่อประโยชน์ของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เป็นแหล่งพบปะพูดคุย เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม เป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ดำเนินการและร่วมกิจกรรม และเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ ด้านการร่วมเป็นกรรมการบริหาร ด้านการลงมือดำเนินการ และด้านการร่วมในกิจกรรมของศูนย์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านการร่วมเป็นกรรมการบริหารและด้านการร่วมลงมือดำเนินการ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในการพูดคุยเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานกับทัศนคติของผู้สูงอายุต่อศูนย์อเนกประสงค์ พบว่า เพศและอาชีพมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติของผู้สูงอายุ ต่อศูนย์อเนกประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานกับแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในศูนย์อเนกประสงค์พบว่า เพศ การศึกษา

อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ต่อแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในศูนย์
อเนกประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากแนวคิด ทฤษฎี นโยบายและมาตรการด้านการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ การ
ดำเนินงานโครงการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถสรุป
ได้ว่า การได้รับบริการด้านการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและที่พักภายในบ้าน ด้านความช่วยเหลือในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย
และด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ส่วนความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการได้รับ
บริการด้านการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะ
ของการให้บริการ และด้านระยะเวลาในการให้บริการ รวมทั้งรูปแบบการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับ
ผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกลดภัยในการจัดรูปแบบที่อยู่
อาศัย ด้านความรู้สึกลดภัยทางด้านร่างกาย ด้านความเป็นส่วนตัว ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทาง
สังคม และด้านการใช้ประโยชน์ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

